

Coimisiún
na Meán

Treoirínte maidir le Clúdach Reifrinn

Dáta foilsithe:
14 Feabhra 2024

Ábhar

1.	Réamhrá.....	3
2.	Raon agus Dlíne.....	3
3.	Dáta Éifeachtach.....	3
4.	Cothroime, Oibiachtúlacht agus Neamhchlaontacht a Bhaint Amach.....	4
5.	Coinbhleachtaí Leasa	7
6.	Pobalbhreitheanna.....	7
7.	Na Meáin Shóisialta.....	8
8.	Clár Páirtithe Polaitíochta.....	8
9.	Fógraíocht.....	9
10.	Moratóir.....	10
11.	An Coimisiún Toghcháin.....	11
12.	Éagsúlacht.....	11
13.	Treoir.....	12

1. Réamhrá

Le Riail 27 den *Chód maidir le Cothroime, Oibiachtúlacht agus Neamhchlaontacht i gCláir Nuachta agus Cúrsaí Reatha*, ceanglaítear ar chraoltóirí cloí le Treoirlínte maidir le clúdach reifreann.¹ Leagtar amach sna Treoirlínte seo roinnt ceanglais bhreise ar chraoltóirí² maidir lena gclúdach reifreann. Ba cheart na Treoirlínte a léamh in éineacht le rialacha in *Cód maidir le Cothroime, Oibiachtúlacht agus Neamhchlaontacht i gCláir Nuachta agus Cúrsaí Reatha*. Cuirtear ar fáil sna Treoirlínte seo freisin treoir do chraoltóirí faoin dóigh a bhféadfaí cothroime, oibiachtúlacht agus neamhchlaontacht a bhaint amach ina gclúdach.

2. Raon agus Dlíne

Beidh feidhm ag na Treoirlínte maidir le craoltóirí laistigh de dhlíne Phoblacht na hÉireann agus ní bheidh feidhm acu maidir le seirbhísí eile a fhaightear de ghnáth sa Stát seo ach a cheadúnaítear sa Ríocht Aontaithe nó i ndlíne eile. Tugann Coimisiún na Meán spreagadh do chraoltóirí atá lasmuigh den dlíne, a bhfuil a gcuid seirbhísí infhaighte i bPoblacht na hÉireann agus a chlúdaíonn nuacht agus cúrsaí reatha na hÉireann, a bheith aireach ar na Treoirlínte, nuair is iomchuí, agus cinneadh á dhéanamh acu ar a gcur chuige maidir le clúdach reifreann. Níl feidhm ag na Treoirlínte maidir le ábhar cló, meáin shóisialta nó cló ar líne/ábhar closamhairc.

Ní bheidh feidhm leis na Treoirlínte ach amháin i gcás ábhar craolta ina ndéantar tagairt do reifreann nó do reifrinn, e.g. ábhar nuachta nó cúrsaí reatha nó ábhar eile, mar shampla clár siamsaíochta éadroime ina gcuimhdaítear an topaic nó fógra ina ndéantar tagairt don topaic.

3. Dáta Éifeachtach

Foilseoidh Coimisiún na Meán an dáta éifeachtach le haghaidh na dTreoirlínte roimh gach reifreann nó reifrinn a réachtálfar. Beidh éifeacht leis na Treoirlínte go dtí go ndúnfaidh na stáisiúin vótála ar lá na vótála.

¹ Le Riail 27 den Chód, ceanglaítear ar chraoltóirí cloí le treoirlínte arna bhforbairt ag an rialtóir maidir le clúdach toghchán nó reifreann.

² Ar mhaithe le hamhras a sheachaint, ní thagraíonn an téarma ‘craoltóir’ do láithreoirí aonair nó d’fhoireann cláir ach don chuideachta, don chomharchumann, etc., ar leis nó léi, agus a oibríonn, an tseirbhís craolacháin. Níor chóir glacadh leis uaidh sin go bhfuil láithreoirí aonair nó foireann cláir díolmhaithe óna n-oibleagáidí de réir na dtreoirlínte seo.

4. Cothroime, Oibiachtúlacht agus Neamhchlaontacht a Bhaint Amach

Imríonn craoltóirí ról tábhachtach luachmhar sa dóigh a gcuirtear faisnéis faoi reifrinn in iúl do mhuintir na hÉireann agus sa dóigh a bpléann muintir na hÉireann an fhaisnéis sin. Baintear é sin amach trí chlúdach atá cruinn, cothrom, oibiachtúil agus neamhchlaonta.

Ar an gcúis sin, tugtar spreagadh do chraoltóirí feachtais reifrinn a chlúdach a chuimsithí is féidir, ag cur na nithe seo a leanas san áireamh: na hacmhainní atá ar fáil dóibh, spriocphobal na seirbhíse agus na cineálacha clár a chuireann an craoltóir ar fáil don lucht féachana/éisteachta.

Is féidir cothroime, oibiachtúlacht agus neamhchlaontacht a bhaint amach ar bhealaí éagsúla, mar shampla, trí roghnú na rannpháirtithe, tríd an am craolta a thugtar, trí raon na díospóireachta, trí struchtúr an chláir, tríd an dóigh a láimhseálann an láithreoir an topaic, trí chomhdhéanamh an lucht féachana/éisteachta nó trí bhealaí oiriúnacha eile. Ina gcur chuige maidir le clúdach, iarrtar ar chraoltóirí aird a thabhairt ar na nithe seo a leanas: -

- **Éagsúlacht Tuairimí**

Tugtar spreagadh do chraoltóirí an raon is leithne tuairimí a iarraidh faoi na saincheisteanna atá á n-ardú ag an leasú bunreachtúil beartaithe/ag na leasuithe bunreachtúla beartaithe. Áireofar leis sin ionchur ó leasanna reifrinn³ atá i mbun feachtais ar son rith nó dhiúltú an reifrinn nó na reifreann agus a bhféadfadh a n-ionchur faisnéis luachmhar agus léargais luachmhara a chur ar fáil do lucht féachana/éisteachta. Áireofar leis freisin na daoine sin nach gcuireann leis an tseirbhís go rialta ach a bhféadfadh nithe tábhachtacha a bheith le rá acu i gcomhthéacs na ndíospóireachtaí reifrinn agus a bhféadfadh, nó nach bhféadfadh, tuairim luaite a bheith acu faoin dóigh ar cheart don phobal vótáil.

Má chuirtear duine atá páirteach i bhfeachtas reifrinn san áireamh i gcraoladh ní chiallóidh sé sin go gcaithfidh an craoladh cloí go huathoibríoch leis na Treoirínte seo díreach ar an mbonn go raibh sé nó sí le feiceáil sa chraoladh. Ní bheidh a gcuimsiú sa chraoladh ábhartha ach amháin má bhíonn nasc bunaithe idir a gcuid rannpháirtíochta sa chraoladh agus an reifreann féin, mar shampla, i gcás ina ndéanann an duine nó duine éigin eile tagairt do reifreann nó do reifrinn.

³ Cuimsíonn ‘**Leasanna Reifrinn**’ na nithe seo a leanas, ach níl siad teoranta dóibh: páirtithe polaitíochta, ionadaithe tofa, an Rialtas, eagraíochtaí a bunaíodh go sonrath chun dul i mbun feachtais le linn an reifrinn nó na reifreann, daoine aonair (lena n-áirítear iad siúd atá nó a bhí i seilbh oifig phoiblí) atá i mbun feachtais le haghaidh toradh ar leith sa reifreann nó sna reifrinn, chomh maith le grúpaí sóisialta agus sochaí sibhialta atá ann cheana atá páirteach i bhfeachtas i leith na reifreann.

- **Rannpháirtíocht Lucht Féachana/Éisteachta**

Maidir le cláir a bhfuil rannpháirtíocht lucht féachana/éisteachta ina cuid díobh, lena n-áirítear ionchur ar an bhfón nó trí theachtaireacht téacs agus díospóireachtaí beo, ba cheart do chraoltóirí a chinntiú go léirítear raon*cuí* tuairimí sna ceisteanna, sna ráitis agus sna saincheisteanna a ardaítear le linn na gclár sin.

Ba cheart do chraoltóirí aird a bheith acu ar aon cheangal idir rannpháirtithe i gclár agus leasanna reifrinn, mar shampla, i gcás ina bhfuil gné leasa daonna ag an ionchur. Sna cásanna sin, ba cheart an ceangal a chur in iúl do lucht féachana/éisteachta i gclúdach nuair a chraoltar an clár.

- **Saincheisteanna ‘Cothroime’ agus Leithroinnt Am Craolta**

Ní mór an cur chuige a nglactar leis maidir le leasanna reifrinn a chur san áireamh i gclúdach cláir, a bheith cothrom agus cóir do gach leas agus ní mór é a dhéanamh ar bhealach trédhearcach. Mar sin féin, níl aon oibleagáid ann gach ionchur ó leas reifrinn ar chlár aonair a ‘chothromú’ le tuairim chontrártha ó leas reifrinn eile go huathoibríoch. Ní gá am craolta, atá go hiomlán cothrom, a thabhairt go huathoibríoch do leasanna reifrinn le linn an chlúdaigh ach oiread.⁴

Cé gur tábhachtach a chinntiú go gcuireann an clúdach am craolta ar fáil do leasanna reifrinn chun a gcuid tuairimí faoi athruithe beartaithe ar Bhunreacht na hÉireann a leagan amach, moltar do chraoltóirí, ó thaobh clúdaigh de, cur chuige a ghlacadh ina leagtar béim ar na saincheisteanna nach mór don phobal cinneadh a dhéanamh orthu in áit cur chuige teoranta a ghlacadh ina dtugtar am craolta, ar bhonn matamaiticiúil, do dhaoine nó do ghrúpaí a bhfuil tuairimí acu faoi bhuanna agus faoi thoradh an reifrinn nó na reifreann. Ina ionad sin, is luachmhar atá díriú ar na saincheisteanna sa dóigh is go bhféadfadh sé a bheith níos tairbhiúla don rogha dhaonlathach a dhéanfaidh daoine aonair ná cur chuige maidir le clúdach a bhfuil cineál sáraíochta ag baint leis go bunúsach. Mar aon le ham craolta a thabhairt do leasanna reifrinn, féadfaidh rannpháirtithe eile nach bhfuil aon bhaint acu le leasanna reifrinn an fhaisnéis riachtanach a thabhairt don lucht féachana/éisteachta. Tá ról an láithreora mar ‘abhcóide an diabhair’ tábhachtach freisin chun dearcthaí malartacha nó dearcthaí dúshlánacha, atá difriúil ó dhearcthaí na rannpháirtithe, a chur i láthair.

⁴ Baineann an t-aon cheanglas uathoibríoch i dtaobh am craolta cothrom le craoltaí ar Chláir Páirtithe Polaitíochta, féach roinn 8 thíos.

- **Scrúdú Criticiúil na dTuairimí**

Ní hionann scrúdú criticiúil na dtuairimí atá ag leasanna reifrinn atá ag dul i mbun feachtais ar son toradh ar leith i reifreann nó i reifrinn, ann féin, agus fianaise ar easpa cothroime, oibiachtúlachta agus neamhchlaontachta ós rud é gur ról cuí do chraoltóirí é a chinntiú go dtugtar am chun ráitis agus seasaimh na leasanna sin a scrúdú agus a cheistiú (ar bhealach láidir, nuair is gá).

Mar sin féin, ní sháraíonn sé sin an ceanglas maidir le tuairimí na leasanna reifrinn a iarraidh, iad a chur san áireamh i gclársceidealú agus/nó a ndearcadh a léiriú in ábhar craolta, i gcásanna ina bhfuil sé riachtanach d'fhonn cothroime, oibiachtúlacht agus neamhchlaontacht a bhaint amach.

- **Freagracht maidir le Cur Chuige Eagarthóireachta**

Is cuí go bhfuil sé faoi na craoltóirí amháin cinntí a dhéanamh ar chlúdach eagarthóireachta an reifrinn nó na reifreann. Agus iad ag déanamh amhlaidh, ní mór do chraoltóirí córais atá oscailte, follasach agus cothrom do gach leas agus don phobal a fhorbairt i dtaca lena gcur chuige maidir le clúdach. Ba cheart breithniú agus forbairt a dhéanamh ar na córais sin ag céim luath agus ba cheart faisnéis faoin gcur chuige a bhfuiltear ag glacadh leis a bheith ar fáil do gach páirtí leasmhar. Ba cheart do chraoltóirí a bheith ábalta a thaispeáint conas a baineadh é sin amach i gcomhthéacs na ngearán a fuair an craoltóir nó Coimisiún na Meán go díreach.

Ba cheart do chraoltóirí a thabhairt faoi deara gur imeachtaí dinimiciúla iad reifrinn, agus ba cheart dóibh breithniú gníomhach a dhéanamh ar a gcur chuige maidir le clúdach i rith feachtais agus an cur chuige sin a leasú má mheasann siad go bhfuil sé riachtanach agus cuí chun cothroime, oibiachtúlacht agus neamhchlaontacht a chinntiú.

Leagtar síos go mion in *Cód maidir le Cothroime, Oibiachtúlacht agus Neamhchlaontacht i gCláir Nuachta agus Cúrsaí Reatha*, agus i dtreoirnótaí an chóid sin, an chaoi ar féidir, agus ar cheart, cothroime, oibiachtúlacht agus neamhchlaontacht a bhaint amach. Ba cheart do chraoltóirí a chinntiú go bhfuil cur amach ag an bhfoireann go léir ar an gCód sin agus ar na Treoirlínte seo. Tabharfaidh Coimisiún na Meán comhairle ach í a iarraidh agus ba chóir iarratais den sórt sin a sheoladh i scríbhinn chuig referenda@cnam.ie. Is féidir dul i dteagmháil le Coimisiún na Meán freisin ach glaoch ar 01 644 1200.

5. Coinbhleachtaí Leasa

Le *Cód maidir le Cothroime, Oibiachtúlacht agus Neamhchlaontacht i gCláir Nuachta agus Cúrsaí Reatha*, ceanglaítear ar gach craoltóir beartais agus nósanna imeachta cuí a chur i bhfeidhm agus a chur chun feidhme chun aghaidh a thabhairt ar aon choinbhleacht leasa a d'fhéadfadh a bheith ann nó a d'fhéadfadh teacht aníos i leith duine ar bith ag a bhfuil baint eagarthóireachta le haon ábhar nuachta nó cúrsaí reatha, is cuma cé acu a oibríonn an duine sin ar an aer nó a oibríonn sé/sí den aer.⁵ Baineann tábhacht ar leith leis an gceanglas sin maidir le clúdach na reifreann. Sa chomhthéacs sin, is é tuairim Choimisiún na Meán go bhfuil sé míchuí do dhaoine a bhfuil baint acu le leasanna reifrinn cláir a láithriú le linn thréimhse feachtais na reifreann. Mar sin féin, is faoi chraoltóirí cinneadh a dhéanamh de réir cáis ar na socrúcháin chuí agus aird ar a n-oibleagáidí reachtúla, an cineál cláir atá á chur i láthair, an bhaint atá ag an láithreoir i bhfeachtas agus i gcomhthéacs an chaidrimh chonarthaigh, fostaíochta nó shaorálaigh atá idir an láithreoir agus an craoltóir.

Níl cead ag craoltóir ráitis tacaíochta a thabhairt ar an aer ar son seasamh ar leith maidir leis na reifrinn. Níl cead ach an oiread ag an bhfoireann (atá fostaithe, ar conradh nó a dhéanann obair shaorálach le craoltóir) ráitis tacaíochta a dhéanamh ar an aer ar son seasamh ar leith maidir leis na reifrinn. Ba cheart do chraoltóirí a thabhairt faoi deara go bhféadfadh sé a bheith de thionchar ag ráitis a dhéanann láithreoirí cláir den aer maidir le reifreann nó reifrinn, go háirithe láithreoirí nuachta agus cúrsaí reatha, an bonn a bhaint de neamhchlaontacht bhraite a gclúdaigh. Féadfaidh Coimisiún na Meán aird a bheith aige ar thuairimí den sórt sin i gcás inar léir go bhfuil nasc le craoladh. Is faoi chraoltóirí déileáil leis na saincheisteanna sin ag féachaint ar a gcur chuige maidir le clúdach agus i gcomhthéacs a gcaidrimh chonarthaigh nó fostaíochta nó shaorálaigh le láithreoirí.

Ba cheart do chraoltóirí a thabhairt faoi deara nach mbeidh tréithe dúchasacha ná cúinsí pearsanta láithreora, léiritheora nó príomhbhaill foirne eile, conraitheora nó saorálaí aonair a bhfuil baint aige/aici le clúdach reifrinn nó clúdach reifreann, iontu féin, ina gcoinbhleacht leasa, e.g. aois, inscne, stádas pósta, eitneachas, stádas teaghlaigh, claonadh gnéis, creidimh etc.

6. Pobalbhreitheanna

Uirlis úsáideach chun eolas a thabhairt don lucht féachana/éisteachta faoi rúin vótála is ea pobalbhreitheanna. Sa chás go bhfuil pobalbhreitheanna á n-úsáid mar chuid de chlúdach na reifreann, ba cheart faisnéis a bheith ag gabháil leis an gclúdach a chabhraíonn leis an lucht féachana/éisteachta tábhacht na pobalbhreithe a thuiscint.

Ní mór faisnéis a chur ar fáil ar an aer maidir leis na sonraí faoi dháta na pobalbhreithe, faoin té a choimisiúnaigh í agus/nó a d'íoc aisti, faoin gcuideachta/eagraíocht a rinne í, líon na ndaoine a cuireadh faoi shuirbhé agus cá raibh siad. Agus iad ag léiriú thorthaí na

⁵ Riail 25.

bpobalbhreitheanna don lucht féachana/éisteachta, moltar do chraoltóirí léirmhíniú na dtorthaí arna gcur ar fáil ag na daoine sin a choimisiúnaigh/a thug faoin bpobalbhreith a chur san áireamh agus aird a thabhairt freisin ar a n-anailís chriticiúil féin ar na torthaí agus an mhodheolaíocht a úsáideadh chun tabhairt faoin bpobalbhreith.

Ina theannta sin, cé go bhfuil sé dlisteanach aird chuí a bheith ar ualú thuairimí an phobail mar a thugtar le fios i dtorthaí pobalbhreithe, ba cheart do chraoltóirí smaoineamh freisin cé go bhféadfadh an pobal a bheith i bhfabhar seasamh faoi leith, nach bhfágann sin nach bhfuil an seasamh eile (freasúrach) chomh dlisteanach céanna ar an mbunús go bhfuil dearcadh an tromlaigh i gceist. Chuige sin, ba cheart do chraoltóirí aird chuí a bheith acu freisin ar fhiúntais aon argóint a dhéanann siad siúd atá i bhfabhar nó i gcoinne tograí reifrinn a bhfuiltear ag iarraidh ar an bpobal machnamh a dhéanamh orthu.

7. Na Meáin Shóisialta

Cuirtear i gcuimhne do chraoltóirí go gceanglaítear orthu, i dtaca le *Cód maidir le Cothroime, Oibiachtúlacht agus Neamhchlaontacht i gCláir Nuachta agus Cúrsaí Reatha*, beartais chuí agus nósanna imeachta cuí a bheith i bhfeidhm acu maidir le hionchuir ar an aer a fhaightear trí na meáin shóisialta a láimhseáil. Ní mór na beartais agus na cleachtais sin a chur i bhfeidhm maidir le cásanna ina dtagraítear do na meáin shóisialta ar an aer i gcomhthéacs an chlúdaigh reifrinn.

Is foinsí iontaofa ábhair nuachta agus cúrsaí reatha iad craoltóirí. Mar gheall air sin, tá siad ina sciatha cosanta tábhachtacha in éadan scaipeadh na mífhaisnéise agus na bréagaisnéise atá tagtha chun cinn i ndíospóireachtaí polaitiúla agus i gcineálacha eile díospóireachta atá tábhachtach don tsochaí. Mar gheall air sin agus mar gheall ar a thábhachtaí atá reifrinn, ba cheart do chraoltóirí bearta breise a chur chun feidhme chun a chinntiú go mbíonn tagairtí ar an aer d'ábhar meán sóisialta cruinn agus nach scaipfear mífhaisnéis ná bréagaisnéis de bharr tagairtí ar an aer d'ábhar den sórt sin.

8. Cláir Páirtithe Polaitíochta

Ceadaítear cláir páirtithe polaitíochta (ar a dtugtaí craoltaí páirtithe polaitíochta roimhe seo) le linn feachtais reifrinn de dhroim alt 46M(4) den Acht Craolacháin 2009, arna leasú.

Tarchuirfear cláir páirtithe polaitíochta ag amanna atá dírithe ar lucht féachana/éisteachta comhchosúil le haghaidh na gcraoltaí go léir den chineál sin a bhaint amach. Caithfear le gach clár páirtithe polaitíochta ar an tslí chéanna, ag an tús agus ag an deireadh.

Ní féidir ach le páirtithe polaitíochta atá ar *Chlár na bPáirtithe Polaitíochta* leas a bhaint as cláir den sórt sin.⁶

⁶ Féach <https://www.electoralcommission.ie/ga/foilseachain/clar-na-bpairtithe-polaitiochta/>

Cé nach bhfuil aon oibleagáid ar chraoltóirí cláir páirtithe polaitíochta a tharchur le linn tréimhsí feachtais reifrinn, ní mór dóibh siúd a dhéanann amhlaidh a chinntiú gurb éard atá san am iomlán a leithdháiltear ar na craoltaí sin ná **am craolta cothrom** atá á thabhairt dóibh siúd i bhfabhar na n-athruithe bunreachtúla beartaithe agus dóibh siúd ina n-aghaidh. Níor chóir go gcaolfaí aon chlár páirtithe polaitíochta mura féidir am craolta cothrom a chur ar fáil.

Chun a chinntiú nach rangáítear clár páirtithe polaitíochta mar fhógrán (rud a thoirmisctear le halt 46M(2) den Acht Craolacháin 2009, arna leasú), ní bheidh feidhm ag íocaíocht ná comaoin chosúil maidir leis na craoltaí sin.

9. Fógraíocht

Déantar foráil in alt 46M(2) den Acht Craolacháin 2009, arna leasú, nach gcaolfaidh craoltóir fógrán a bheidh dírithe ar ‘chuspóir polaitíochta’. Sa chomhthéacs seo, cinnteoidh craoltóirí go mbeidh fógraíocht saor ó ábhar a d’fhéadfaí a léirmhíniú mar ábhar a thugann aghaidh ar shaincheisteanna reifrinn nó a d’fhéadfaí a mheas go réasúnach a bheith dírithe ‘ar chuspóir polaitíochta’ ag sárú alt 46M(2). Beidh feidhm ag an toirmeasc sin maidir le fógraíocht d’imeachtaí, fógraí faoi chruinnithe nó imeachtaí eile atá á n-eagrú ag leasanna reifrinn mar chuid dá bhfeachtas.

Agus cinneadh á dhéanamh ar cé acu a sháraíonn fógrán an toirmeasc reachtúil nó nach sáraíonn, tá Coimisiún na Meán den tuairim go bhfuil sé réasúnach do chraoltóirí na trí thoisic seo a leanas a chur san áireamh:-

- Ábhar an fhógráin;
- An comhthéacs ina gcaoltar an fógrán;
- Aidhmeanna agus cuspóirí an fhógróra agus an fheachtais fógraíochta.

Is dóchúil go bhféadfadh ceann amháin nó níos mó ná ceann amháin de na trí thoisic ról cinntitheach a imirt i gcinneadh a dhéanamh ar cé acu a chomhlíonann fógrán an toirmeasc reachtúil nó nach gcomhlíonann. Cuireadh treoir ar leith le chéile maidir le fógraíocht ina ndírítear ar ‘chuspóir polaitíochta’.⁷

⁷ <https://www.bai.ie/en/download/136751/>

10. Moratóir

Comhlíonfaidh craoltóirí raidió agus teilifíse moratóir ar chlúdach na reifreann. Beidh an moratóir i bhfeidhm ón 2pm ar an lá roimh lá na vótála agus ar feadh lá na vótála féin go dtí go ndúnfar stáisiúin vótála.⁸ Cinnteoidh craoltóirí go gcomhlíonfar an méid seo a leanas i rith na tréimhse: -

- Ní chraolfar ábhar a bhaineann go díreach le saincheisteanna reifrinn agus le leasú bunreachtúil gaolmhar/leasuithe bunreachtúla gaolmhara agus an moratóir i bhfeidhm. Áirítear leis sin ábhar a bhaineann leis na fiúntais nó na neamhfhiúntais a ghabhann le saincheisteanna reifrinn agus/nó leis na leasuithe bunreachtúla a bheartaítear. Tá feidhm ag an moratóir maidir leis na rannpháirtithe uile ar an aer, lena n-áirítear iad seo leanas ach gan a bheith teoranta dóibh: láithreoirí agus ionadaithe do leasanna reifrinn agus do ghrúpaí, páirtithe polaitíochta agus aon rannpháirtí eile a bheidh ann le linn na tréimhse sin san áireamh.

An Moratóir a Chur i bhFeidhm

Chun an moratóir a chur i bhfeidhm, beidh ar chraoltóirí cothromaíocht a bhaint amach idir ceanglais leis an bpobal a choinneáil ar an eolas thar an tréimhse seo agus a chinntiú nach sáraíonn clársceidealú an moratóir mar atá leagtha amach thuas. Agus an chaoi a gcuirfear an moratóir i bhfeidhm á bhreithniú acu, ba cheart do chraoltóirí aird a bheith acu ar na nithe seo a leanas:

- Níl an moratóir beartaithe le cosc a chur ar chlúdach scéalta dlisteanacha nuachta agus cúrsaí reatha nach mbaineann leis na reifrinn le linn na tréimhse seo. Mar sin féin, ba cheart do chraoltóirí seachaint a dhéanamh ar ábhar (lena n-áirítear scéalta nuachta úra ag teacht isteach) a chraoladh a chreideann an craoltóir a bheith beartaithe le tionchar a imirt nó ionramháil a dhéanamh ar chinntí vótálaithe le linn thréimhse an mhoratóra agus/nó ar dóigh dó déanamh amhlaidh. Is ceist eagarthóireachta í sin atá le breithniú de réir cáis.

Ba cheart aird ar leith a thabhairt do na tuairimí a chuireann aon rannpháirtí i gcláir in iúl le linn na tréimhse a chlúdaíonn an moratóir.

⁸ Aithnítear go gcuirfear an vótáil ar siúl ar chuid d'oileáin na hÉireann níos túisce ná in aon áit eile in Éirinn. I roinnt cásanna, beidh an vótáil ar siúl níos túisce freisin tríd an bpost. Ní bheidh feidhm leis an moratóir, áfach, ach ón 2pm ar an lá roimh lá na vótála sula n-oscloídh formhór na stáisiún vótála in Éirinn go dtí go ndúnfar iad ar lá na vótála. Beidh feidhm ag an moratóir freisin i gcás **aon toghcháin, lena n-áirítear fothoghcháin agus pobalbhreitheanna**, atá le rith ar an lá céanna a mbeidh reifreann/reifrinn ar siúl.

- Ba cheart bearta a dhéanamh chun a chinntiú nach bhfuil ábhar a sháródh an moratóir in athchraoltaí cláir thar oíche a sceidealáítear le linn an mhoratóra. Moltar do chraoltóirí clár malartach a sceidealú le go seachnaítear sárúithe teagmhasacha an mhoratóra.
- Ceadaítear clúdach ar fhíricí neamhchonspóideacha a bhaineann leis an vótáil (e.g. uaireanta oscailte na stáisiún vótála, tuairiscí fórasacha faoi vótáil arna dtabhairt ag ceannairí páirtithe polaitíochta agus ag ionadaithe eile do leasanna reifrinn) ach an clúdach sin a bheith ag cloí leis an moratóir.
- Leathnaíonn an moratóir chuig gach réimse den chlársceidealú, lena n-áirítear léirmheasanna nuachtáin, clúdach pobalbhreitheanna, fógraí faisnéise etc. Bíonn aire ar leith riachtanach agus ráiteas á thabhairt ar léirmheasanna nuachtáin, ábhar ar líne nó na meáin shóisialta nó iad á gclúdach mar nach mbíonn siad faoi réir an mhoratóra.
- Pobalbhreitheanna díreach tar éis na vótála, a dhéantar lasmuigh de stáisiún vótála ar lá na vótála agus a mheasann conas a vótáil daoine i ndáiríre, ní féidir iad a chraoladh ach tar éis dhúnadh na mbothanna vótála.

11. An Coimisiún Toghcháin

De dhroim alt 32(3) den Acht um Athchóiriú Toghcháin, 2022, féadfaidh an tAire Turasóireachta, Cultúir, Ealaíon, Gaeltachta, Spóirt agus Meán a ordú do RTÉ agus do TG4 socrú a dhéanamh le haghaidh leithroinnt an ama craolacháin chun cabhrú leis an gCoimisiún Toghcháin ina ról. Féadfaidh an tAire a ordú do Choimisiún na Meán freisin leithroinnt an ama craolacháin ar sheirbhísí raidió agus teilifíse arna gceadúnú ag Coimisiún na Meán a chinntiú.

Ní hionann fógraín arna ndéanamh ag an gCoimisiún Reifrinn agus fógraí agus níl siad san áireamh nuair atáthar ag ríomh am craolta fógraíochta ná teorainneacha leis an am craolta sin atá i bhfeidhm maidir le craoltóirí Éireannacha raidió agus teilifíse.

12. Éagsúlacht

Tá sé mar chuspóir straitéiseach ag Coimisiún na Meán timpeallacht meán a chothú a thugann léiriú ar éagsúlacht shoचाí na hÉireann, agus a thugann rochtain ar an tsochaí sin. Is cuspóir straitéiseach é freisin clársceidealú ar ardchaighdeán a chothú agus a chur chun cinn i nGaeilge. Sa chomhthéacs sin, spreagtar craoltóirí chun meascán guthanna agus tuairimí a áireamh ina gclúdach reifreann, lena n-áirítear meascán daoine a dhéanann ionadaíocht ar éagsúlacht inscne agus chultúrtha agus shóisialta.

Spreagann Coimisiún na Meán seirbhísí Béarla freisin le deiseanna breise a chur ar fáil chun reifrinn a chlúdach i nGaeilge, rud a bheadh de bhreis ar a gcuid oibleagáidí conarthacha.

Cé nach n-áirítear oibleagáidí i Rialacha Rochtana ó thaobh clúdach inrochtana a chur ar fáil maidir le nuacht agus cúrsaí reatha, spreagann Coimisiún na Meán craoltóirí teilifíse chun clúdach reifreann a sholáthar atá inrochtana dóibh siúd atá bodhar nó a bhfuil deacrachtaí éisteachta acu, dóibh siúd atá dall nó a bhfuil lagú radhairc orthu agus dóibh siúd a bhfuil deacrachtaí éisteachta acu agus a bhfuil lagú radhairc orthu. Is féidir é sin a dhéanamh trí fhotheidealú, tráchttaireacht fuaimne nó Teanga Chomharthaíochta na hÉireann a sholáthar.

13. Treoir

Is féidir le Coimisiún na Meán treoir a thabhairt ar chur i bhfeidhm an mhoratóra, agus na dTreoirínte tríd is tríd, ach ní dhéanfaidh sé é sin ach amháin nuair a bheidh cóip chraolta bheartaithe ag gabháil le hiarratais den sórt sin de réir na nósanna imeachta dá ndéantar foráil dóibh sna Nótaí Treorach a ghabhann le *Cód maidir le Cothroime, Oibiachtúlacht agus Neamhchlaontacht i gCláir Nuachta agus Cúrsaí Reatha*. Ba chóir iarratais a sheoladh ar ríomhphost chuig referenda@cnam.ie.

TABHAIR FAOI DEARA

Ní airbheartaíonn na Treoirínte seo a bheith ina ráiteas cuimsitheach ar an dlí. Coimeádann Coimisiún na Meán an ceart aige féin chun na Treoirínte seo a leasú má mheasann sé go bhfuil sé riachtanach nó stuama déanamh amhlaidh. Féadfaidh Coimisiún na Meán treoir neamhfhoirmiúil a chur ar fáil, gan dliteanas. Ní rachaidh sé sin i bhfeidhm ar a rogha chun cinneadh a dhéanamh ar chásanna/ar ghearáin i ndiaidh a gcraolta ná ar fheidmiú a dhualgas rialála. Ba cheart do chraoltóirí a gcomhairle dlí féin a lorg maidir le saincheisteanna comhlíonta, nuair is gá.

